

КОДЕКС

ВЕТЕРИНАРСКО – МЕДИЦИНСКЕ ЕТИКЕ

Овај кодекс заснива се на етичким и друштвеним нормама, као и ветеринарско-медицинској деонтологији, с циљем да се у земљи развија и унапређује индивидуални професионални рад и ветеринарско-медицинска делатност у целини, а посебно у основним областима, и то:

- здравствене заштите животиња;
- сточарске производње, репродукције животиња и примењене генетике;
- производње, држања и промета животиња, њихових производа, сировина и отпадака;
- производње и промета хране за животиње;
- производње, промета и чувања лекова и помоћних лековитих супстанци;
- директне и индиректне заштите здравља људи од зооноза;
- производње, промета и контроле здравствене исправности производа животињског порекла намењених исхрани људи;
- хигијене, санитације, мера дезинфекције, дезинсекције, дератизације, дезодорације и деконтаминације (ДДДД);
- заштите животиња;
- заштите животне средине,

као и областима која су са наведеним областима у непосредној вези у наставном раду; научним истраживањима; лабораторијској дијагностици и процени резултата; издавању уверења, извештаја и упутства; управним пословима; администрацији и информатици; статистици, програмирању и планирању.

Кодекс, као основ етичког понашања и очувања високог нивоа професионалне традиције и друштвеног угледа ветеринарске медицине и ветеринара, прокламује да се негују и обликују као моралне врлине:

- поштење, одговорност, дисциплинованост, оданост, искреност, хуманост, племенитост, дружељубивост и колективност, спремност да се другима помогне у невољи и психилошко - морална зрелост,

а као основна деонтолошка начела:

- стручност и савесност у обављању послова и задатака.

Свесни своје друштвене улоге, ветеринари Србије усвајају овај кодекс и прихватају као своју часну обавезу да ће се у обављању своје професионалне делатности придржавати правила овог кодекса.

НАЧЕЛА ЕТИКЕ

Општа начела

Поштујући светле традиције своје професије ветеринар ће се непрекидним остваривањем задатака и програма у својој делатности борити за стални напредак друштвене заједнице у целини.

Ветеринар мора да брани част, достојанство и традицију своје професије примереним вођењем професионалног и личног живота, како би постигао највеће могуће поштовање друштва према ветеринарско-медицинској струци у целини и ветеринару као личности.

У циљу развоја, унапређивања и проширења круга професионалних делатности у области ветеринарске медицине, ветеринар се мора ангажовати на спровођењу мера које доприносе њиховом квалитету.

Ветеринар ће спроводити правне норме и ветеринарску легислативу којима се регулишу професионални рад, дужности, надзор, надлежности, овлашћења, обавезе и права у оквиру ветеринарско – медицинске делатности.

Ветеринар се обавезује да ће прихваћена начела етике у свом стручном раду и професионалној делатности доследно остваривати, спроводити их и усавршавати, да ће развијати етичку свест у интересу појединца и друштва и у сагласности са духом и стандардима овог кодекса.

Етички комитет је обавезан да штити интерес ветеринара када је неправедно угрожена част, достојанство и традиција његове професије. Својим радом треба да помогне у изградњи поштовања друштва према ветеринарско-медицинској струци у целини и ветеринарима као личностима.

Правила професионалног понашања

Без обзира на врсту рада и положај у професији, ветеринар своје умне и физичке способности и рад у свим областима ветеринарске медицине и подручјима која из њих произилазе мора да усмерава у складу са стручним и научним достигнућима, етичким принципима и правним нормама.

Ветеринар и ветеринарска делатност у служби опште-друштвених и индивидуалних људских потреба морају да уводе савремена достигнућа, нова сазнања и решења из ветеринарске медицине и сродних наука у свакодневну праксу.

У обављању своје професионалне дужности ветеринар мора да пружа помоћ благовремено, стручно и савесно, са посебном пажњом, брижљиво, ефикасно, рационално и у потпуности.

Ветеринар посебно мора да се одазове позиву да обави стручну интервенцију, када је то потребно и неодложно и ван радног времена, као и у ванредним приликама или ратним условима.

Приоритет у обављању стручних интервенција ветеринар мора да одреди на основу стручне савесне процене сваког појединог случаја.

Ветеринар је дужан да предузме одговарајуће мере у случајевима када указивањем своје стручне помоћи може да спречи настајање материјалне и нематеријалне штете код животиња и људи.

Ветеринар је обавезан да пријави сваког ко дозволи, омогући или нареди нестручним лицима да обављају ветеринарску делатност.

Ветеринар је самосталан у избору и начину лечења и обављању других интервенција, али је дужан да изабере најбољу, најефикаснију и према случају, одговарајућу методу.

Ветеринар има посебну одговорност у области здравствене заштите животиња, која обухвата превентиву, терапију и друге мере, како би откривањем, спречавањем појаве и ширења, сузбијањем и искорењивањем заразних и других болести, применом свог знања, најновије технике и најбоље медијације обезбедио добробит животиње и интерес друштва и људи.

Унапређење сточарске производње ветеринар мора да спроводи научним методама, по етичким стандардима и етолошким принципима уз здравствену заштиту и оптималну бригу о животињама, како би оне могле да развијају свој потенцијал.

Својим радом и у сарадњи са другим професијама, ветеринар мора да заштити здравље људи од зооноза.

Етичка и законска обавеза ветеринара је да обавља преглед и надзор у производњи и промету хране животињског порекла, како би она била здравствено и хигијенски исправна, најбољег квалитета и према стандарду за исхрану људи.

„Током лечења животиње, ветеринар је дужан да уредно води документацију о поступцима спровођења дијагностичких, терапеутских и хируршких процедура, како би историја болести сваког пацијента била забележена“.

Приликом лечења животиња ветеринар треба да упозна власника или држалаца животиње са прогнозом исхода операција и других интервенција и са изгледом на успех лечења, као и да га упуту да се према потреби, обрати другом ветеринару, ветеринару специјалисти или специјалистичкој организацији. Ветеринар је такође обавезан да власника или држаоца

животиње упозна са ценом своје услуге. Странка има право да у свако доба консултује друге ветеринаре, специјалисте или да захтева конзилијарни преглед, у зависности од сложености случаја или своје воље. Ако власник животиње одлучи да затражи друго мишљење, или помоћ другог ветеринара, ветеринар који је до тада био ангажован на лечењу, у обавези је да колегу који преузима случај упозна са историјом болести тог пацијента у писаној форми, уколико овај то од њега затражи.

Ветеринар ће преписивати и употребљавати само регистроване и дозвољене лекове, вакцине, серуме и друга лековита средства, на одговарајући начин и у одговарајућим дозама. Ветеринар мора да се придржава упутства произвођача о њиховој примени и не сме да модификује прописане инструкције, како не би настали могући ризици по здравље људи и животиња.

Обавеза је сваког ветеринара да прати стручна и научна достигнућа, да се стручно усавршава, да има мултидисциплинарни приступ, који остварује у сарадњи са сродним професијама.

Активно учешће на конгресима, симпозијумима и саветовањима које организују национална и међународна професионална удружења ветеринара треба да схвати као потребу личног и сталног ангажовања у процесу континуиране едукације, али и као обавезу тих друштава да својим члановима омогуће упознавање са најновијим сазнањима и њиховом применом у професији.

Ветеринар треба да буде члан професионалног удружења и друштава ветеринара, да помаже њихов рад и активности, промовише њихове иницијативе, истиче моралне и материјалне интересе професије и сталежа, водећи рачуна о вишим интересима удружења-друштва и струке.

Публиковање и презентација радова и других стручних и научних публикација заслужују професионално поштовање и интересовање, при чему аутор износи своје оригиналне радове или скреће пажњу на радове других аутора. Плагијати и злоупотреба туђих научних резултата су недопустиви прекршаји професионалне етике.

У свим пословима и професионалним активностима ветеринар мора да поступа тако да не наруши здравље животиња, људи и животне средине, која доводи до кривично-прекршајне, материјалне и етичке одговорности за учињене стручне грешке.

Уверења, извештаји и друга документа у виду службених аката морају бити тачни, стручно састављени са свим потребним подацима и чињеницама, на начин и у облику који је одређен или прописан.

Ветеринар мора да чува професионалну, технолошку, привредну и другу тајну, која се односи на његов рад.

Колегијални односи међу ветеринарима

Међусобни односи и сарадња међу ветеринарима заснивају се на стручности, свести и савести, поштовању знања, колегијалности, искрености, поштовања достојанства других без обзира на функцију, радно место и положај у ветеринарско-медицинској професији, како би се обезбедила стваралачка активност и конструктивна критика.

Односи међу ветеринарима морају произилазити из части и поштења и бити у духу етике и моралних врлина и начела.

На основу међусобне лојалности, помоћи и консултација, узајамних разматрања стручних питања, испомоћи у тежим случајевима и ситуацијама, заменама и свим другим облицима узајамне помоћи и сарадње, ветеринар остварује добре колегијалне односе.

Стечена знања и искуство ветеринар је дужан да преноси на младе колеге, сараднике и на све друге, како у току рада, тако и на стручним састанцима у свом колективу и у професионалним удружењима.

Етичко-професионални односи морају постојати и бити уважавани у свим областима ветеринарско-медицинске делатности, односно код ветеринара свих професионалних опредељења и специјалности.

Сарадња треба да се заснива на начелима етике овог кодекса, законским прописима, позитивном обичајном праву и традиционалној колегијалној пракси међу ветеринарима.

Нелојална конкуренција и рекламерство недопустиви су у било ком случају и облику.

Ветеринар треба да поштује, цени и одржава коректне колегијалне односе и са појединцима других професија са којима директно сарађује, а и у другим случајевима и околностима. На тај начин остварује се узајамно поштовање и колегијално уважавање.

Супарништво, потцењивачки и критизерски став са надменошћу, егоизам, злоба, завист и сујета су негативне морално - психолошке особине, недопустиве у међуљудским и колегијалним односима међу ветеринарима. Такво понашање мора бити осуђено у складу са овим кодексом.

Основни принципи етике у етологији и заштити добробити животиње

Ветеринари морају да имају етички приступ у примењеној етологији, која се заснива на научним сазнањима и утврђује потребне услове у држању, гајењу, продукцији, репродукцији и транспорту животиња.

Мерама и радом у производњи и репродукцији корисних врста животиња у привредно оправданој производњи, ветеринар мора да води рачуна да се обезбеде услови живота који одговарају физиолошким потребама, начину држања и гајења животиња у смислу етологије и етичких лимита, како се не би угрозили психички и физиолошки аспекти добробити животиња.

Ветеринар мора да пружи сву потребну негу и животињама које су му поверене на чување, старање или у сврхе лабораторијске дијагностике и научних истраживања. Рад са експерименталним животињама мора да буде у складу са етичким начелима и у складу са нормативним актима која регулишу добробит животиња.

Ветеринар мора да обезбеди превентиву и терапију у гајењу и промету животиња. У току транспорта морају се обезбедити потребни услови и поступак са животињама који одговарају њиховој врсти, категорији и физиолошком стању, како би се спречило мучење и повређивање животиња.

Ветеринар, такође, мора активно да се залаже за информисање и образовање власника, држалаца и чувара животиње како би се обезбедила примена принципа етологије, етике, права и добробити и спречиле етопатије, стрес, бол и мучење животиња.

Подизање опште здравствене културе свих грађана, вршиће се, поред осталог, и пропагандно - просветитељским радом путем предавања, филмова и другим медијским средствима. Ветеринар треба да заштити здравље животиња, обезбеди њихово благовремено лечење, као и друга права и добробит животиња која се користи у производњи, репродукцији, спорту, обуци за службене и друге намене, као и животиња пратилаца и кућних љубимаца човека.

Приликом транспорта животиња за клање, поред спровођења законских прописа који се односе на транспорт и клање животиња, ветеринар ће бринути да смештај одговара временским условима, да спречи повређивање животиња и да се оне заштите од мучења.

Ветеринар мора да штити природна права животиње, која су дефинисана као слободе: од глади и жеђи, од физичке нелагодности и бола, од повреда и обољења, од страха и стреса, као и слободе основних правила понашања. Тиме принципи етологије и добробити животиња испуњавају и основне етичке принципе.

Еутаназија тешко повређених животиња, оболелих од неизлечивих болести или у другим законом прописаним случајевима мора да се обави на хуман начин.

Етички однос ветеринара у заштити животне средине

Заштита животне средине је законска и етичка обавеза ветеринарско-медицинске делатности и ветеринара, посебно у области хигијене и санитације, као основне професионалне активности, која се може обављати и у сарадњи са другим професијама.

Мере дезинфекције, дезинсекције, дератизације, дезодорације и деконтаминације, које обавља ветеринарска служба и ветеринари, као и ветеринари специјалисти, морају са стручном, моралном и друштвеном одговорношћу да обезбеде еколошки баланс у интересу животиња, људи и друштва. Еколошка свест и еколошко понашање стручњака на тим пословима и задацима обликују и еколошки морал.

Спречавањем загађивања природе различитим штетним резидуама ветеринари брину о основним животним условима садашњих и будућих генерација, на чему се и заснива етика очувања човекове околине и природних богатстава – земље, воде и ваздуха.

Еколошка свест и пожељно еколошко понашање могу се, поред утицаја друштва постићи и напорима ветеринарско-медицинске делатности и ветеринарских стручњака, да поред својих професионалних делатности на ублажавању еколошке кризе, делује и путем образовања и упознавања власника, држалаца, чувара животиња и других грађана са значајем мера ДДДД, а у заштити радне и животне средине, природе и биосфере.